

ಮೂರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ

ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ 'ಶಿವ' ಎನ್ನುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದುದು. ಶಿವನೆಂದರೆ ಭಾರತೀಯರ ಪಾಲಿಗೆ ಪರಿಭಾವಿಸಿದಷ್ಟೂ ಭಾವ, ಬಣ್ಣ, ಅರ್ಥ, ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಹೊರಸೂಸುವ ಮಹಾತತ್ವ. ನಾವು ಶಿವನನ್ನು ಪರಮ ವಿರಾಗಿಯಾಗಿ, ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನಾಗಿ, ಲಯಕರ್ತನಾಗಿ, ರುದ್ರನಾಗಿ, ಪಶುಪತಿಯಾಗಿ, ನಟರಾಜನಾಗಿ- ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಹುರೂಪಿಯಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ, 'ನೀಲಾಚಲದಷ್ಟು ಮುಸಿ, ಸಮುದ್ರವೇ ಮುಸಿಯ ಕುಡಿಕೆ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಕೊಂಬೆಯೇ ಲೇಖಿನಿ, ಭೂಮಿಯೇ ಬರೆಯುವ ಕಾಗದ- ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಸ್ವತಃ ವಾಗ್ದೇವಿಯೇ ಎಡಬಿಡದೆ ಬರೆದರೂ ಶಿವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಯೊಬ್ಬ.

ಇಂಥ ಶಿವನನ್ನು 'ಕುರಿತೋದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತ ಮತಿಗಳ್' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕವಿಗಳು ಆತ್ಮೀಕರಿಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಜನಪದ ಕವಿಗಳು ಪಂಡಿತರಲ್ಲ; ಬಹುಶುಶರಲ್ಲ, ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಶಿವನನ್ನು ವೇದಾಂತಿಗಳಂತೆ ಅಚಿಂತ್ಯ, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಅಪ್ರಮೇಯನೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ, ತಮಗೆ ಹತ್ತಿರದವನೆಂದೂ, ಆತ್ಮೀಯನೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೇ ಶಿವಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳ ಪಾಲಿಗೆ 'ಅಲಭ್ಯ'ನೆನ್ನಿಸುವ ಶಿವನನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನಪದರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಆವಾಹಿಸಿಕೊಂಡು, 'ಸುಲಭ ಲಭ್ಯ' ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಜನಪದ ಕವಯಿತ್ರಿಯ ದಿನಚರಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೇ ಶಿವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ಆಕೆ ಪ್ರತಿ ಮುಂಜಾನೆ 'ಶಿವನೇ ಗುರುವೆಂದು ಹಿಡಿದೆನು ರಾಗಿ ಕಲ್ಲ' ಎಂಬ ಸರಳ ಶುಭ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ರಾಗಿ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನಂತೆ ಶಿವನ ಮಡದಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ರಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಕೆ ಶಿವನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಸಾರದೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಂಥ ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಆಕೆ ತ್ರಿಪದಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಪರಿ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ:

ಬಿದಿರೆ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಚದುರೆ ರಾಗಿಕಲ್ಲು
ಮದನಾನೆಂಬೊ ಹಿಡಿಗೂಟ ನ್ನಿಡಿಕೊಂಡು

ಶಿವನ ಪಾಡುಗಳ ಸಿರಿಗೌರಿ!

ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡುತ್ತಾ ರಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಾಳಂತೆ. ಆ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವ 'ಹಿಡಿಗೂಟ' ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೇ! ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವ ಈಶ್ವರ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಇಚ್ಛಾನುವರ್ತಿಯಾಗಿ, ಬೀಸುಕಲ್ಲನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅರ್ಧಾತ್ ವಿಶ್ವಚಕ್ರ ಚಲಿಸುವುದು ಶಿವಶಕ್ತಿಯಿಂದ; ಆದರೆ ಆ ಶಿವಶಕ್ತಿಗೆ ಚಾಲನೆ ಕೊಡುವಾಕೆ ಜಗಜ್ಜನನಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿ. 'ಶಿವಃ ಶಕ್ತಾಯುಕ್ತೋ ಯದಿ ಭವತಿ ಶಕ್ತಃ ಪ್ರಭವಿತುಂ...' ಆ (ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ನೆರವು ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಈಶ್ವರ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ) ಎಂಬ ಆಚಾರ್ಯ ಶಂಕರರ ಮಾತನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕವಯಿತ್ರಿ ಎಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಳಲ್ಲವೇ?

'ಈಶಾವಾಸ್ಯ ಮಿದಂ ಸರ್ವಂ' (ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ) ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಉಪನಿಷತ್ತು. ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕವಯಿತ್ರಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ: ಹೂವಿನಾಗ ಹುದುಗಾಣ, ಮೂಲಾಗ ಮಲಗಾಣ ಮೊಗ್ಗಾಗ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಾಣ, ಲಿಂಗಯನ ನೋಡಟಿಕೆ ನಿಧಿ ಬಯಲಾಗಿ

ಹೂಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ, ಮಾಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಕವಯಿತ್ರಿಗೆ ಆ ಹೂವುಗಳಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳಿಂದಾದ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ಅರಳುವ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ಮೊಗ್ಗುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ, ಶಿವ ಹೂಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಮಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಬಿರಿಯುವ ಮೊಗ್ಗುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಲ್ಪನೆ! ವೇದಾಂತಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅಚಿಂತ್ಯನೂ ಅವ್ಯಕ್ತನೂ ಆಗಿರುವ ಶಿವ ಈ ಮುಗ್ಧ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ದೃಶ್ಯ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಆಘಾತಗಳಿಗೆ ದಕ್ಕುವ ಹೂವಾಗಿದ್ದಾನೆ! ಹೂವಿನ ಬಣ್ಣ, ಆಕಾರ, ಸುವಾಸನೆ, ಕೋಮಲ ಸ್ಪರ್ಶ ಎಲ್ಲವೂ ಆಕೆಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವಗಳಾಗಿ, ಶಿವಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತವೆ, ಆಕೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಶಿವನೆಂದರೆ ಅಗಮ್ಯ, ಅಮೂರ್ತನಲ್ಲ; ರುದ್ರ ಭೈರವನೂ ಅಲ್ಲ, ಆತ ಹೂವಿನಂಥ ಮೃದುಲ, ಕೋಮಲ, ಚೆಲುವ! ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಹ್ಯ ಮೋಹಕ ಮೂರ್ತಿ!

ಮೂರು ಸಾಲುಗಳ ವಾಮನ ವಿನೂತದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಗುಣನನ್ನು ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವ ನಮ್ಮ ಜಾನಪದರ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಇವು ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಮಾತ್ರ.

■ ವೈನತೇಯ

- ★ ಕೋಪವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡವನೇ ಸ್ವರ್ಗದ ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರಿ. ಕೋಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ತಡ ಮಾಡುವವನು ವಿವೇಕಶಾಲಿ. ಆದರೆ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕೈಜೋಡಿಸುವವನು ಪರಮ ಮೂರ್ಖ. -ಭೈಬಲ್
- ★ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿತರ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ, ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಶೂರರ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ, ವಿನಯ ತೋರುವುದರಲ್ಲಿ ವಂಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ, ಗಂಡನು ಬಡವನಾದಾಗ ಹೆಂಗಸಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. -ಸುಭಾಷಿತ
- ★ ಸುಖವನ್ನು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಹುಡುಕುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ; ಅದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. -ರಿಚರ್ಡ್ ವಾಗ್ನರ್
- ★ ಉತ್ತಮವಾದ ಪುಸ್ತಕ ನಕಾಶೆ ಇದ್ದಂತೆ. ಅದು ಊರಿಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಊರು ತಲುಪುವುದು ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. -ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ

ಮಾತೇ ಮತ್ತು

- ★ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದು; ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. -ಮ್ಯಾನ್ ಫೀಲ್ಡ್
- ★ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಮುನ್ನ ಕತ್ತಲು ದಟ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. -ಫುಲ್ಲರ್
- ★ ಶಿಖರದತ್ತ ನಡೆಯುವವನು ಕೆಳಗಿನ ಮೊದಲಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲಿನಿಂದಲೇ ಹತ್ತಲು ಆರಂಭ ಮಾಡಬೇಕು. -ಸೈರಸ್
- ★ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೆ ವಜ್ರಕ್ಕೆ ಕುಂದಣವಿಟ್ಟಂತೆ. -ತ.ರಾ.ಸು.
- ★ ಯಾವುದೇ ಸತ್ಯ ಬೇರೊಂದು ಸತ್ಯದ ವಿರೋಧಿ ಆಗಲಾರದು. -ಹೂಕರ್

- ★ ಸಾಹಿತಿ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನೇ ರೂಪಕವಾಗಿ ಕತೆ, ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಾಹಿತಿ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. -ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ
- ★ ಅಭಿನಯ ಬೇರೆ, ಮಾತು ಬೇರೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವನೆಯೇ ಬೇರೆ. ಆದರೆ ಅಭಿನಯ ಬಿಟ್ಟು ಮಾತಿಲ್ಲ, ಮಾತುಬಿಟ್ಟು ಅಭಿನಯವಿಲ್ಲ. -ಮಾಸ್ಕಾ ಹಿರಣ್ಣಯ್ಯ
- ★ ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ಗರ್ವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. -ಶೇಖ್ ಸಾದಿ
- ★ ಅರ್ಧ ಕಿಲೋದಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ, ಒಂದು ಟನ್ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮಾನ. -ಗಾರ್ಫೀಲ್ಡ್
- ★ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ ಆರೋಗ್ಯ, ಮಲಿನತೆಯೇ ರೋಗ. -ಹೇಲಿ ಬಟ್ಸನ್